ترادف واژه تفسیر و تاویل در زمان شیخ

استاد: قبل از این من یک نکته‌ای را تذکر بدهم. کلمه «تاویل» در زمان شیخ و قبل از او به‌معنای تفسیر بوده. اصلاً مراد از تاویل، اصطلاح اصولی که به‌معنای خلاف ظاهر است، منظور نبوده. مهم‌ترین کتابش تفسیر طبری است. طبری یک قرائت می گفته و می گفته لفظ التنزیل. بعد وقتی می خواسته وجوه و محتملات و حرف‌های تفسیری را بگوید، می گفته «اختلف اهل التاویل». تاویل یعنی سراغ معنا رفتن. نه این‌که به‌معنای خلاف ظاهر باشد. اصطلاح شیخ را هم ببینید. تبیان هم هست. شما مواردی‌که تاویل می‌گویند را ببینید. شاید مواردی‌که طبری کلمه «تاویل» آورده بالای هزار مورد باشد. اهل التاویل یعنی اهل التفسیر؛ نه این‌که تاویل یعنی تاویل بردن. این معلوم باشد. این‌که می‌گوید «اختلف فی تاویله» یعنی «فی معناه».

شاگرد: ولی باز استظهار نیست.

استاد: استظهار اصطلاح امروز ما است. شما یک کلمه از آن را در آن جا پیدا نمی‌کنید. همین را می‌گویم. تاویل یعنی معنا. وقتی به منزل تشریف بردید مراجعه بفرمایید. اینجا که می‌گویند «اختلف فی تاویله» یعنی «اختلف فی معناه». اصلاً به‌معنای ظاهر نیست. پس ظهورش چیست؟

شاگرد: ظهورش این است که می‌گوید بر هفت حرف انزل شده. این‌که بگویم هفت حرف از زمان رسول الله انزل شده که دیگر استظهار نیست. بلکه یک جور تطبیق معنا بر این مصادیق است که ما پیدا کردیم. این تاویل است. ولو تاویل ما نباشد. اما استظهار هم نیست.

استاد: ببینید شما زیر کلمه «نزل» خط بکشید. حدیث را نمی‌پذیرید و در می‌کنید. اگر هم به‌عنوان خبر واحد می‌پذیرید و می‌خواهید معنا کنید، «نزل» را چطور معنا می‌کنید؟ می‌گویید حدیث گفته «نزل القرآن». یعنی مردم گفته‌اند؟ در تفسیر طبری پنجاه و دو روایت هست. می‌گوید حضرت به من ای دادند. دیگری هم می‌گوید حضرت به من ای دادند. بعد که نزد حضرت رفتند فرمودند «هکذا نزل»، دیگری آیه را طور دیگری خواند باز حضرت فرمودند «هکذا نزل»، دنباله آن فرمودند «ان القرآن نزل علی سبعة احرف». این «نزل» یعنی اختلاف کردند؟!

شاگرد: شما حرف شیخ طوسی را می‌فرمایید و دارید اشکال می‌کنید.

استاد: من اشکال نمی‌کنم، من می‌خواهم قرینه بیاورم. تعلیل ایشان چیست؟ توجیز معصومین در اختلاف قرائات چطور است؟ این می‌شود در حرف ابوعبید و طبری در تفسیر حدیث سبعة احرف، و اصلح الوجوه حرف ابن قتیبه می‌شود. عرض من این است. حرف ابن قتیبه این است که ما هفت جور اختلاف داریم.

بازبینی #2
ایجاد شده 16 آوریل 2024 13:57:04 توسط ... .
به روزرسانی شده 23 مه 2024 12:45:20 توسط ... .